

В енциклопедії „Caritas in veritate” акцентується увага на проблемних аспектах сучасного розвитку людства і викликах та небезпеках, пов'язаних з релігією. Йдеться про *релігійний фундаменталізм, релігійний фанатизм, релігійний індуферентизм і практичний атеїзм*. Останній фактично загрожує самим віруючим, які, по суті, часто є лише формальними прихожанами різних християнських церков, „а живуть так, наче Бога немає” Все ж такий підхід до релігійних проблем в сучасному світі підносить толерантність до найвищої цінності в міжконфесійних відносинах. Що має особливе значення в контексті сучасних суспільних трансформацій в Україні.

Література

1. Йозеф (Бенедикт XVI). Вера – Истина – Толерантность. Христианство и мировые религии (перевод с немецкого). – М., 2007.
2. J. Dupuis. Jesus Christ a la des religions. – Paris, 1989.
3. Кримський Сергій. Смысл постісторії //Дзеркало тижня”, №6–7 від 20 лютого 2010.
4. „Католицький вісник”. – К., 2009.
5. L'Osservatore Romano (wyd.pol.). –2008.– №7-8.
6. L'Osservatore Romano (wyd.pol.). –2007.– №2.
7. L'Osservatore Romano (wyd.pol.). –2008.– №1.
8. L'Osservatore Romano (wyd.pol.). –2010.– №1.
9. L'Osservatore Romano (wyd.pol.). –2009.– №9.

Summary

Petro Jarotsky

Religious relativism and interfaith tolerance in the context of interreligious and intercultural dialogue

This article investigates the main trends of contemporary Christian theology. Exclusivity, inclusivity, pluralism and the relationship of religion, culture, enculturation, multi-religious and inter-religious prayer in the context of expressions of relativism on the one hand, and interreligious and intercultural dialogue, on the other hand.

УДК 234.24:261.6: 281.5: 282 (477)

**© Святослав Кияк
м. Івано-Франківськ**

ТЕОЛОГІЧНО-РЕЛІГІЄЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ БУТТЯ КАТОЛИЦИЗМУ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

У статті на прикладі українського католицизму аналізуються христоцентричні та релігієзнавчі принципи і засади буття українського християнства як складової „нового народу Божого”. Узагальнюється як загальнокатолицький, так і український історичний досвід буття даного релігійного феномену.

Ключові слова: український католицизм, „новий народ Божий”, христоцентричність, II Ватиканський собор, ідентичність християнства.

Постановка проблеми і завдання. Основоположна й визначальна богословсько-обрядова характеристика невід’ємної складової українського релігійного комплексу – українського католицизму – його христоцентричність – засвідчує невіддільність останнього від христоцентричності вселенського християнства та його духовно-національну окремішність у питаннях культу Ісуса Христа. Нерозривний взаємозв’язок цих двох його засадничих духовно-обрядових характеристик підтверджується цілим рядом його фізіономічних рис, зокрема вже з самим ім’ям церкви, запропонованим нами, – Українська католицька церква (УКЦ), яке є синонімом до офіційно вживаної назви „Українська греко-католицька церква”. Воно є носієм христоцентричної ідентичності церкви, її вселенсько-помісного змісту, національних літургійно-обрядових засобів спасіння вірних, а також є виразником тісного нерозривного зв’язку УКЦ як з Христовою церквою, видимим головою її, якою сьогодні є наступник святого апостола Петра – Римський папа, так і зі східними католицькими церквами-сестрами та із історично-культурним генезисом української нації, невіддільним від становлення цієї церкви. Підтвердженням христоцентричності УКЦ є також тісна переплетеність, нерозривність її історії як

спадкоємниці Київської церкви та історії українського народу, її духовно–обрядові зв'язки та взаємовпливи, єдина культурна спадщина, власна церковна мартирологія.

Рівень розробки досліджуваної проблеми. Загалом проблема христocентричності українського католицизму є малодослідженою цариною, що зумовлено і відомими історичними причинами – більш ніж піввіковим періодом діяльності Української католицької церкви у підпіллі після 1946 року. Разом з тим УКЦ в діаспорі функціонувала вільно, розвиваючи Христові засади своєї діяльності. Тому сьогодні є надзвичайно актуальним релігієзнавче дослідження коренів, закономірностей становлення та сучасного стану христocентричності українського католицизму, адже таке дослідження проливає світло не лише на його теологічні засади, але й на питання його генезису, становлення та функціонування духовності.

Особливості історії УКЦ другої половини ХХст. – вимушене перебування її в підпіллі – наклали свій відбиток на духовно–богословський стан церкви та на звичний науковий розвиток основоположних напрямів українського католицького богослов'я. Серед них, зокрема, на сьогодні ще не набула достатнього висвітлення в богословсько–філософській літературі проблема христocентричності українського католицизму, а тому коло українських джерел дослідження цієї проблеми, які побачили світ у другій половині ХХ ст., є доволі обмеженим. Натомість існує досить значна христологічна українська католицька джерельна база з досліджуваних питань, котра стосується періоду історії УКЦ до часу кінця другої світової війни, а також світова католицька джерельна база до часу другого Ватиканського собору (1962–1965 років) та численні пособорові джерела.

Актуальність проблеми. Особливо важливе значення для досліджуваної проблеми має соборова христологічна спадщина – документи II Ватиканського собору, котрі складають фундаментальну христологічну «енциклопедію» Вселенської (Католицької) церкви і, з огляду на свою триваючу значимість і актуальність, підтверджену сорокалітньою пособоровою історією, потребують сьогодні в українському релігієзнавстві та в українській католицькій теології глибшого дослідження.

Зокрема, у соборовому декреті про Східні Католицькі церкви „Східних церков” – „*Orientalium Ecclesiarum*” (§1) особливо підкреслюється христocентричність УКЦ у контексті помісних Східних католицьких церков, котра виражена в її теології духовності, літургійних обрядах, церковному переданні та правопорядку християнського життя, що складає невід'ємну частину божественно об'явленої та неподільної спадщини цілої Церкви [7, с. 175].

В іншому документі Собору (декрет про єкуменізм „Возстановлення єдності” – „*Unitatis redintegratio*” – §14 і §17) наголошується на історичній континуальності христocентричності помісних церков Сходу, вираженій у їх вселенській (католицькій) ідентичності, що особливо яскраво проявилось на прикладі Київської церкви [4, с. 188, 190].

Особливим виразником католицького (вселенського) характеру христocентричності УКЦ, згідно з догматичною соборовою Конституцією про церкву („Світло народів” – „*Lumen Gentium*”, §23), є колегіальний зв'язок її єпископів із Вселенською церквою через Римського Архидіакона як наслідника апостола Петра, цього Ісусом Христом призначеного постійного і видимого начала й основи єдності Христової церкви, як колегії єпископів, так і громади вірних [9, с. 77].

Серед широкого спектру христологічних проблем українського католицизму, які характеризують його христocентричність, визначальне місце посідає проблема „нового народу Божого” як уособлення, згідно вчення II Ватиканського собору, не лише сучасного християнства, але й усього сьогоднішнього людства.

Поняття „новий народ Божий” було введено в католицьку теологію собором як актуально трансформоване старозавітне поняття „народу Божого”, який був оновлений життям і наукою самого Ісуса Христа. Завдяки науці і діяльності Ісуса Христа та його апостолів старозавітній „народ Божий” перестав бути народом, складеним лише із однієї нації, але став інтернаціональною людською спільнотою, яка отримала месіанське і християнське наповнення, вийшла за межі Старого Завіту й отримала через Христа вічну екзистенцію, яка набуде нового і остаточного завершення в есхатоні – у вічності. Вся діяльність Ісуса Христа була спрямована на витворення „нового народу Божого”, оскільки мала месіанський характер, ціллю якого було поширення Христової науки серед усіх народів світу (Мф. 28, 19–20). Ісус Христос став джерелом і початком нового, досконалішого світового порядку в організації людської спільноти не лише в земному, але й у есхатологічному вимірі – небесний порядок набув свого початкового сповнення вже на Землі у всесвітньому поширенні царства Божого [1, с. 126]. Дане поширення царства Божого набуло сьогодні як духовного, так і інституційного вираження й свідчення нового союзу людини з Богом через структури Христової церкви та через її багатогранну місійну діяльність, а також через прихід Слова Божого до всього людства, в тому числі і до не приналежної до Христової церкви його частини, котра, згідно з католицьким ученням, є також покликаною до спасіння. Саме в цьому контексті

месіанської і христологічної екзистенції сьогоднішнього народу Божого II Ватиканський собор виявив новий зміст і значення, відмінне від старозавітного розуміння „народу Божого”. Цей сьогоднішній народ Божий набув нових різноманітних якостей та нової гідності і став носієм нового духовного досвіду, а тому й отримав нову власну дефініцію – „новий народ Божий” [8, с. 316].

Ісус Христос не лише проголосив на Землі царство Боже через свою науку, котра серед багатьох завдань мала своєю ціллю також творення „нового народу Божого”, але й довершив втілення цього нового народу в людську спільноту, тим самим актуалізувавши його через власну співучасть в людських radoшах та болях [6, с. 457; 8, с. 324; 9, с. 77–78]. Саме через Ісуса Христа – Бога і людину – був реалізований відвічний божественний план витворення „нового народу Божого”, про існування якого засвідчив у благій вісті – Євангелії – сам Христос, котрий став людиною і прийшов у світ, щоб „вирятувати те, що загинуло” (Лк. 19:10). Тим самим на місці колись вибраного старозавітного „Божого народу” було покликано до існування „новий народ Божий” в особі всіх народів світу. Саме ця універсальна місійна діяльність Ісуса Христа остаточно збирила все людство в єдиний „новий народ Божий” і засвідчила цілковите і повне сповнення Божого об’явлення [8, с. 337–339]. Христос витворив новий – остаточно союз з усіма людьми через церкву, засновану ним як зібрання віруючих у нього, тому сьгодні вже не існує більше жодної потреби в очікуванні інших нових союзів Бога з людством чи у витворенні ще якогось іншого вибраного народу Божого [1, с. 126].

Місійна діяльність Ісуса Христа знайшла своє продовження в його апостолах й численних поколіннях учнів та їх спадкоємців, які отримали від нього завдання йти і навчати всі народи світу, створюючи із них нових його учнів – „новий народ Божий”. Саме ця місійна діяльність, як підкреслює декрет II Ватиканського собору про місійну діяльність церкви „До народів послана” – „Ad gentes”, стала основою зібрання цього народу (*congregatio populorum*) – церкви, через оголошення вічного слова Божого – Євангелія Христового як її континуальної основи від його початку і до кінця людської історії [5, с. 394].

Відповіддю на місійну ініціативу Ісуса Христа і його учнів була і буде актуальною завжди віра людей в слово Боже, а тому церква є спільнотою людей, об’єднаних цією вірою в „новий народ Божий”. Дана ініціатива Христа в якості провідної ідеї мала ціль витворення „нового народу Божого” – спершу шляхом духовного оновлення „старого народу” (юдейського народу – уточнення моє – С. К.), однак неприйняття Христової ініціативи цим народом від самих її початків засвідчило існування в ньому духовної кризи, яку відомий католицький теолог Романо Гуардіні іменував „юдейською кризою” неприйняття науки Ісуса Христа [14, с. 27, 77; 3, с. 816]. Ця криза зумовила переорієнтацію проповідей і всієї спасаючої діяльності Ісуса Христа на заснування зовсім іншої, інтернаціональної спільноти людей – „нового народу Божого”, основу якого і склала громада його одновірців – церква, яка отримала своє буття не лише завдяки науці і чудам Ісуса Христа, але найперше – через його смерть та воскресіння як свідчення найдосконалішого милосердя Бога не лише до „загиблих овець дому Ізраїля”, але й до всього людства [19, с. 190].

Заснований Ісусом Христом „новий народ Божий” став не лише свідченням нового союзу Бога з кожною людиною зокрема та з усім людством, союзу відкритого для його нових поколінь завдяки Голгофі, але й засвідчив безмежне милосердя Бога до всього людства [15, с. 2–7]. Тому сьгодні всі люди, що живуть на Землі, належать до цього народу Божого, який вступив у третє тисячоліття своєї християнської історії, історії спасіння людства, невіддільної від Ісуса Христа, який є для неї „живим і дієвим світлом” і правдивим свідченням присутності в цій історії Бога [17, с. 3].

В заключному реченні вступу до душпастирської конституції II Ватиканського собору про церкву в сучасному світі „Радість і надія” – „*Gaudium et spes*” (§10) узагальнено висловлено бачення собором визначального місця та ролі Ісуса Христа в сучасній церкві та в світі. В цих рядках однозначно окреслено значення Христа як джерела віри – наріжного каменя в існуванні церкви та розкрито наслідки цієї віри для людини і світу сьгодні. При цьому наголошується, що віра не є позбавлена впливів і здобутків сучасності, а навпаки – сьгодні ці здобутки роблять її ще живішою: „Собор бажає говорити з усіма, щоб вияснити їм таїнство людини та співпрацювати для знайдення розв’язки головних питань нашого часу” [10, с. 509; 9, с. 75; 13, с. 12]. Саме тому вчення Ісуса Христа є тим вченням, згідно з наукою Католицької церкви, що з нього походять знання про правди, життєво важливі для людини, і саме в ньому вони досягають своєї вершини і реалізуються в „новому народі Божому” [18, с. 119].

Одним із яскравих прикладів значимості вчення Христа є його етика Нового Завіту, засади якої викладені ним у Нагірній проповіді, котрі склали моральну основу реальності „нового народу Божого”, відмінної від старозавітних морально-етичних принципів своєю незаземленістю – небесною масштабністю (Мф. 5: 3–48). У своїй проповіді Ісус Христос чітко окреслив принципи морального життя членів „нового народу Божого” і закликав їх до внутрішнього духовного оновлення через „звільнення тіла” (Рим. 8:11; 2 Кор. 4:14) на засадах не лише старозавітної справедливості, але, найперше, на основі

любові, яка „...полягає в найвищому благородстві людини. В любові є наш максимум, котрий дуже далекий від корисливої чи споживацької позиції” [2, с. 32]. Ця любов є досконало реалізована в Христовій церкві, яка вже майже дві тисячі років людської історії є носієм найширших людських можливостей і котра засвідчує безперервне продовження виконання Христом своєї відкупительної і оновлюючої місії, спрямованої на помноження людських сил і можливостей, та на творення допомоги, „мостів і переходів” у людських стосунках, як багаторазово наголошував на цьому святий апостол Павло в своїх посланнях (Рим. 16:1; 23; Фил.3:6, 4:15; Кол. 1,18:24; 1Тим. 3;5:15; Євр.12:23).

Відтак Христове Євангеліє „стало в історії людства, навіть у тій земській, – основою свободи й поступу, та являється повсякчасною закваскою братерства, одности і миру. Тому не без причини віруючі прославляють Христа як Спасителя і надію народів” – наголошує декрет II Ватиканського собору про місійну діяльність церкви [4, с. 405]. У цих словах декрету відображено не лише католицьке розуміння таємниці містерії людини і „нового народу Божого”, але найперше підкреслено христоцентричність останнього, який існує власне завдяки світлу об’явлення Ісуса Христа, котре освітлює віруючим їхню життєву дорогу. „Новий народ Божий” у католицькій пособоровій теології уособлює таємницю єдності Ісуса Христа і заснованої ним церкви, котра є також родиною дітей Божих, початком нового народу, Христом освяченого, і яка творить гармонійну єдність членів людських родин. Ця єдність набуває реальних обрисів через зміцнення віри і зростання любові в християнських спільнотах через поглиблення усвідомлення ними свого християнського буття і відповідальності. Тим самим Ісус Христос, як новий Адам, продовжує творити нові покоління людей, бо він „є той самий вчора, сьогодні і вічно” (Євр. 13:8), оскільки він прийшов у світ, щоб свідчити про правду, рятувати, а не судити, служити, а не щоб йому прислужували [16, с. 43; 17, с. 44].

В католицькому трактуванні генезису „нового народу Божого” надзвичайно важливе значення має подія зіслання на апостолів п’ятдесятого дня після воскресіння Христового Святого Духа, „Утішителя”, як його іменував Ісус Христос (Ів. 14:16; 15:26; 16:7) – так звана „П’ятидесятниця”, котра наділила апостолів і всіх християн силою духа і віри. Під її дією утворилася не лише нова людська спільнота – спільнота віруючих, „новий народ Божий” – церква, але завдяки їй християни набули духовних дарів від „Утішителя”, котрі Ісус Христос ще при житті пообіцяв прислати апостолам (Ів. 14:26). Цей Христовий план духовної трансформації людства став основою нової спільноти – „нового народу Божого”, „тіла Христового”, котра покликана заново духовно відродити світ [16, с. 44]. Таким чином, „новий народ Божий” був заснований як месіанський народ на науці, смерті і воскресінні Ісуса та на дарах Святого Духа, отриманих цим народом від Христа, що в свою чергу засвідчило укладення нового, остаточного „союзу” Бога з усім людством та прихід завдяки Христові царства Божого на Землю.

Догматична конституція II Ватиканського Собору про Боже об’явлення „Боже Слово” – „Die Verbum” підкреслює, що даний новий союз був заснований на крові Ісуса Христа і постійно оновлюється і реалізується в тайні святої Євхаристії, установленій Христом на Тайній вечері (Мф. 26:28), котра є праобразом хресної жертви Ісуса та пригадуванням про союз Бога зі старозавітним народом. Цей новий союз між Богом і його народом завдяки Христовій жертві набув вищого, трансцендентального рівня – рівня нового світового порядку і нового шляху спасіння, який у католицькій теології прийнято іменувати новою „економією спасіння”, останньою подією якої була „П’ятидесятниця” – подія фундаментального значення, завдяки котрій була досягнута ціль утвердження „нового народу Божого” – церкви [7, с. 313].

До „нового народу Божого”, як уже мовилось, є всі люди покликані, і тому мусить цей народ залишатись один та єдиний, і через дію Святого Духа поширюватись в усі часи на увесь світ. Реальну основу цього нового народу складає християнський народ – християни, об’єднані дією Духа, котра сприяє духовному злиттю в цю єдину спільноту різних людей і народів, які, ще не будучи християнськими, все ж є його потенційними членами – новими віруючими, оскільки вони є покликані Христовим словом до членства в ньому. Тому можна узагальнити, що „новий народ Божий” є християнський – Христовий народ, котрий постає із духа Ісуса Христа, з його вічно живого Євангелія. Христос та його слово і дія Святого Духа складають основу життєвого принципу цієї нової спільноти людей – церкви: Христос відкривається у віруючих через Духа, а Дух несе в собі відображення Христа і творить їх подібними до Христа чи навіть більше того – співучасником Христа. Разом з тим цей народ об’єднується не лише вірою в триєдиного Бога, але й уособлюється та втілюється в Ісусі Христі, стає духовним тілом Христовим – церквою, для якого Христос є головою [1, с. 129; 9, с. 315; 10, с. 500–501]. Тобто перебування в Христі означає нову реальність – духовне тіло Христа, яку складає нова єдність членів „нового народу Божого”, котра постає як триєдина схема екзистенції „нового народу Божого”: народ первинно постав від Бога Отця, оновлений і об’єднаний в тілі Христа – втіленому Сині, в храм Святого Духа – церкву. Відтак ця триєдина дія складає основу місіонерської діяльності Христової

церкви, ціллю якої є об'єднання всього людства в один „новий народ Божий”, в одне тіло Боже і один храм Святого Духа, головою якого є Христос [5, с. 404], у котрому довершується історія спасіння усього людства. Тому закономірним є ще одне важливе значення христосентричності католицизму, в тому числі й українського католицизму – христосентричність усієї людської історії, ключем, центральним пунктом і ціллю якої є Христос, в особі якого навіки об'єднана Божа і людська природа, і який віддав своє життя як викуп за людство, що поклало початок спасінню людства [5, с. 396].

В Ісусі Христі світ і людство отримали спасіння або, інакше кажучи, світові було поставлено Христом умову, згідно якої вирішальну роль в спасінні кожної людини стало відігравати її остаточне рішення щодо віри в Ісуса Христа і охрещення як головних передумов спасіння (Мк. 16:6; Ів. 5:24). Тому історія є для кожного віруючого тим місцем, де він може зреалізувати свою можливість осягнення спасіння шляхом свідомої і відповідальної згоди із наведеними вище Христовими передумовами спасіння. Коли людина говорить „Так” Христовим вимогам, то тоді вона стає членом спільноти „нового народу Божого”, народу-паломника до вічності, котрий надає церкві в її історичній конкретності реального, цілком людського виміру. Таким чином, особиста історія спасіння твориться в межах цієї спільноти – церкви, яка є відкритою до невіруючих і до всього світу задля здійснення Христового плану спасіння всього людства – „нового народу Божого”, в якому виявилася і зреалізувалась таємниця любові Бога до усіх людей [10, с. 553]. Відтак на цьому рівні об'єднується особиста історія з історією церкви, історія церкви з історією інших релігій та зі всесвітньою історією, досконалою основою якої є Христос, яким людська історія оживляється і продовжується аж до свого сповнення у вічності згідно універсального Христового плану любові – досконалої основи людської історії. Саме в такий спосіб реалізується есхатологія спасіння людства в актуальній та майбутній історії. При цьому есхатологічний сенс історії виявляється в критичній пам'яті як історії, так і церкви, та сприяє постійному пригадуванню Ісуса Христа як рятівного минулого і цілковитого сповнення обітниці Бога про спасіння людини.

Таким чином, проведений аналіз богословсько-еклезіологічних та історичних засад проблеми христосентричності – основоположної еклезіологічної характеристики українського католицизму, яка також отримала висвітлення в ряді наших публікацій [11; 12], засвідчив, що еклезіологічний христосентризм українського католицизму, невіддільний від христосентричності вселенського християнства, характеризується як органічним поєднанням в УКЦ вселенських і помісних христосентричних рис, інтегральним виявом якого є жива участь українського католицизму у вселюдській христосентричній спільноті „нового народу Божого” та присутністю в українському католицизмі христологічної спадщини Київської церкви, котра виявилася в національних духовно-обрядових зв'язках і взаємовпливах по лінії „Схід – Захід” та в духовно-культурній спадщині й власній мартирології УКЦ останніх двох століть. Окрім того ця христологічна спадщина складає вагомий фундамент екуменічного діалогу в усьому українському християнстві і саме вона повинна стати „наріжним каменем” порозуміння та зближення не лише історичних українських конфесій, але й усієї спільноти християн України.

Література

1. Водопівець І. Еклезіологія / І.Водопівець. – Рим – Львів: Свічадо, 1994.
2. Войтило К. (Папа Іоанн Павел II). Основи етики / Кароль Войтила // Вопросы философии. – 1991. – № 1.
3. Гуардини Р. Господь / Р. Гуардини. – Брюссель: Жизнь с Богом, 1995.
4. Декрет про екуменізм „Возстановлення одності” – „Unitatis redintegratio” // Документи Другого Ватиканського Собору. Конституції, декрети, декларації [репринт. вид. 1960–1965pp.]. – Львів: Свічадо, 1996.
5. Декрет про місійну діяльність церкви „До народів послана” – „Ad gentes” // Документи Другого Ватиканського Собору. Конституції, декрети, декларації [репринт. вид. 1960–1965pp.]. – Львів: Свічадо, 1996.
6. Декрет про служіння і життя пресвітерів „Пресвітерського чину” – „Presbyterorum ordinis” // Документи Другого Ватиканського Собору. Конституції, декрети, декларації [репринт. вид. 1960–1965pp.]. – Львів: Свічадо, 1996.
7. Декрет про Східні католицькі церкви „Східних Церков” – „Orientalium Ecclesiarum” // Документи Другого Ватиканського Собору. Конституції, декрети, декларації [репринт. вид. 1960–1965pp.]. – Львів: Свічадо, 1996.
8. Догматична Конституція про Боже об'явлення „Боже Слово” – „Dei Verbum” // Документи Другого Ватиканського Собору. Конституції, декрети, декларації [репринт. вид. 1960–1965pp.]. – Львів: Свічадо, 1996.
9. Догматична конституція про церкву „Світло народів” – „Lumen Gentium” // Документи Другого Ватиканського Собору. Конституції, декрети, декларації [репринт. вид. 1960–1965pp.]. – Львів: Свічадо, 1996.

10. Душпастирська конституція про церкву в сучасному світі „Радість і надія” – „Gaudium et spes” // Документи Другого Ватиканського Собору. Конституції, декрети, декларації [репринт. вид. 1960–1965 pp.]. – Львів: Свічадо, 1996.
11. Кияк С. Р. Ідентичність українського католицизму: генезис, проблеми, перспективи [Монографія] / Святослав Кияк. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006.
12. Кияк С.Р. Христоцентричність українського католицизму / Святослав Кияк // Збірник наукових праць: Філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: Плай, 2004. – Вип. 9. – Ч. 2.
13. Gertler T. Jesus Christus – die Antwort die Kirche auf die Frage nach dem Menschen / T. Gertler. – Leipzig, 1986.
14. Guardini R. Der Herr. Betrachtung über die Person und das Leben Jesu Christi / R. Guardini. – Würzburg, 1959.
15. Johannes Paul II. „Dives misericordia” (30.11.1980) [Enzyklika]. / Johannes Paul II. – Bonn. – 1980.
16. Johannes Paul II. „Redemptor hominis” (04.03.1979) [Enzyklika]. / Johannes Paul II. – Bonn: Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, 1979.
17. Johannes Paul II. „Tertio millennio adveniente” (10.11.1994) [Apostolisches Schreiben]. / Johannes Paul II. – Bonn: Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, 1994.
18. Küng H. Die Kirche / H. Küng. – Freiburg, 1967. – Bd.1.
19. Neufeld. K. -H. Fundamentaltheologie. Jesus – Grund christlichen Glaubens / K. -H. Neufeld. – Stuttgart: W. Kohlhammer Druckerei, 1992. – Bd. 17.1.

Summary

Svyatoslav Kyiak

Theological and religion science peculiarity of being Catholicism: ukrainian context

In the article an example of Ukrainian Catholicism are analyzed chrystozentrism and religion science principles and being bases of ukrainian Christianity in form of „new people of God”. Are summarized as generalize catholicly und ukrainian historical experience of being religion phenomem.

УДК 21/29

© Леонід Виговський
© Тетяна Виговська
м. Хмельницький

РОЛЬ І МІСЦЕ ЕКОЛОГІЧНОЇ ФУНКЦІЇ В СИСТЕМІ ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО РЕЛІГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ

У статті досліджується сутність екологічної функції, її місце та роль у системі функціональності сучасного релігійного комплексу. Розкриваються причини виникнення та становлення екоотеології. В цьому контексті аналізується екологічна діяльність основних конфесій України.

Ключові слова: екоотеологія, функціональність релігії, конфесійність, реісламізація.

Проблема виживання людства в майбутньому є досить актуальною. Так, вчені на всіх рівнях наголошують, що при відсутності ефективних міжнародних зусиль у запобіганні глобальної екологічної катастрофи, вона може проявитися у повному обсязі вже в 2040–2050 pp. З цього часу процеси деградації навколишнього середовища, соціальних структур і самої людини стануть незворотними, що в кінцевому підсумку приведе до зникнення на Землі всього живого. Це пояснюється тим, що постійно зростаючі потреби людства у використанні природних ресурсів, які одночасно споживаються, і, більше того, знищуються недбалим господарюванням, зумовили велетенські масштаби і прискорені темпи деградації навколишнього природного середовища. Нині відновлення порушеної рівноваги між суспільством і природним середовищем уже неможливе без подальшої екологізації всіх сфер життя сучасного соціуму в глобальних масштабах. Адже повернення сучасної людини з її споживацькою свідомістю та відповідними цінностями до рівня споживання минулих століть є явно нереальним завданням. Через те необхідною умовою виживання суспільства постає проблема відновлення втраченої гармонійності відносин у загальній системі “людина – природне середовище”. Такий процес насамперед потребує відповідної світоглядної переорієнтації особистості та підвищення на засадах екологічної свідомості рівня екологічної культури всіх членів людської спільноти. І в цьому контексті, насамперед, повинні сказати своє вагоме слово не тільки державні та громадські інституції, а й релігійні організації.

У минулому столітті світове співтовариство під впливом певних чинників змушене було усвідомити не тільки необхідність об’єднання загальних зусиль для вирішення наявних